

Työryhmä 6: Erilaiset verkostot maaseudun kehittämisessä

Keskeisimmät johtopäätökset

- **Yhteistyöstä** eri tasojen (valtakunnallinen, alueellinen, paikallinen), eri sektoreiden (esim. YTR:n eri teemaryhmät) ja erityyppisten toimijoiden (esim. Maaseutuverkosto ja YTR:n verkosto) välillä **on hyviä konkreettisia esimerkkejä**.
- Konkreettisen **yhteistyön lisäämisellä saavutetaan lisäarvoa** yhteiseen tavoitteeseen, maaseudun elinvoimaisuuteen, pyrittäessä.
- Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa **valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten hankkeiden verkosto on valtava mahdollisuus!**

Työryhmän teemat ja alustajat

Ryhmässä pohdittiin maaseudun kehittämisen toimijoiden ja verkostojen, kuten Maaseutuverkoston ja Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR), yhteisiä tavoitteita. Mietinnässä olivat tarpeet yhteistyölle ja mitä lisäarvoa paremmalla yhteistyöllä voitaisiin saavuttaa. Tavoitteena oli miettiä, miten YTR:n teemaryhmiä voisi hyödyntää valtakunnallisten hankkeiden liikkeelle laittamisessa ja miten teemaryhmät voivat hyödyntää Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa ja verkostoyksikköä omien teemojensa eteenpäin viemisessä.

Työryhmässä oli sama aihe aamu- ja iltapäivällä. Aamupäivällä osallistujia oli 17 ja iltapäivällä 20. Tiedottaja *Annukka Lyra* maa- ja metsätalousministeriöstä veti keskustelua. Työryhmässä oli neljä alustuspuheenvuoroa. Maaseutuverkostoyksikön johtaja *Päivi Kujala* kertoi Maaseutuverkoston ja verkostoyksikön toimintaa koskevan kyselyn alustavista tuloksista. Ryhmäpäällikkö *Timo Kukkonen* Hämeen ELY-keskuksesta kertoi Manner-Suomen maaseudunkehittämissuunnitelman valtakunnallisista hankkeista ja niiden hakuprosessista. Ylitarkastaja *Reijo Martikainen* Maaseutuvirastosta avasi YTR:n toimintamuotoja kertoen erityisesti YTR:n valtakunnallisista maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeista sekä teemaryhmätyöstä. Metsäneuvonnan asiantuntija *Airi Matila* Metsätalouden kehittämissuunnitelma Tapiosta esitteli YTR:n luonto- ja maisemapalvelut -teemaryhmän työtä ja kertoi esimerkkejä teemaryhmän onnistuneesta verkostoitumisesta eri tahojen kanssa.

Yleisesti verkostoista

- Keskustelussa todettiin, että verkosto, tai yhteistyö, sinänsä eivät ole itsetarkoitus, vaan tavoitteena on, että yhteistyöllä saadaan jotain aikaan. Yhteistyö mahdollistaa yhteisen tahtotilan muodostamista ja samaan suuntaan toimimista. Yhteistyön keskeinen ajatus on, että molemmat voittavat. Kilpailussa molemmat osapuolet usein häviävät. Verkosto on työkalu aluekehittämisessä.
- Maaseudun kehittäjien on tärkeää käydä myös oman alueensa, teemansa ja verkostonsa ulkopuolella. Rajat ylittävää verkostoitumista tarvittaisiin nykyistä enemmän, mutta valitettavasti tähän ei useinkaan ole aikaa. Keski-Suomesta kerrottiin esimerkki hankkeesta, jonka tavoitteena on Keski-Suomen maaseututoimijoiden yhteistyön lisääminen; käytännössä verkoston luominen on lähtenyt siten, että ihmisille on tarjottu mahdollisuus tavata toisiaan ja nähdä konkreettisesti kehittämishankkeita. Ihmisten kohtaamisen mahdollistamiseen on suuri tarve, sillä usein perustyö vie niin paljon aikaa, ettei kohtaamisiin ole mahdollisuuksia.

Maaseutuverkoston strategiakysely / Päivi Kujala

Maaseutuverkoston strategian päivitystä varten meneillään on kysely verkoston toimijoille. Kysely lähetettiin 830 henkilölle ja 30.4. mennessä oli saatu 195 vastausta. Suomessa ei kerätä erikseen jäseniä maaseutuverkostoon, kuten esim. Ruotsissa; oletuksena on, että eri ohjelmatoimijat kuuluvat automaattisesti verkostoon omissa rooleissaan. Verkoston toimijoiden yhteisenä tavoitteena on maaseudun elinvoimaisuus ja maaseudun etu. Tavoitteet tulevat ohjelmasta ja verkoston tulee viedä niitä eteenpäin.

- yksi kyselyn kysymyksistä koski sitä, kokeeko vastaaja kuuluvansa verkostoon; valtaosa vastaajista koki kuuluvansa maaseutuverkostoon
- myös maaseutuverkostoon kohdistuvia odotuksia selvitettiin; maaseutuverkostolta odotetaan erityisesti uusia avauksia; parhaimmillaan ne syntyvät silloin, kun ihmiset kokoontuvat yhteen ja irrottautuvat hetkeksi arjesta ja pohtivat, miten maaseudun kehittämistyötä voitaisiin tehdä
- suurin osa vastaajista koki maaseutuverkoston lisänneen yhteistyötä verkoston toimijoiden välillä.

Joku kommentoi, että Maaseutu.fi-verkkosivuilla on melko epämääräisesti kerrottu, mikä on maaseutuverkosto; olisi tarve selkeyttää kaikille, mistä on kyse; maaseutuverkostoa ei varsinaisesti johda kukaan, mikä on ehkä yllättävää. Maaseutuverkostoyksikkö koordinoi maaseutuverkoston toimintaa, mutta koska verkosto koostuu itsenäisesti toimivista organisaatioista sen suora johtaminen ei varmaan ole mahdollista. Maaseutuverkoston toimintasuunnitelman kasaa maaseutuverkostoyksikkö ohjausryhmässä käytyjen keskustelujen ja maaseutuverkoston sidosryhmien kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta, ja näitä keskusteluja on jatkossa tarkoitus tiivistää.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman valtakunnalliset hankkeet / Timo Kukkonen

Valtakunnalliset hankkeet ovat maaseudun kehittämisohjelmassa uusi toimintatapa tällä ohjelmakaudella. Hämeen ELY-keskus hoitaa valtakunnallisia hankkeita ja niiden hakua ministeriön mandaatilla. Henkilöresurssit ovat niukat, mikä korostaa kumppaneiden merkitystä ja tarvetta. Hankkeet syntyvät ideahaun kautta. Ideahausta valitaan varsinaiseen hankehakuun pääsevät ideat. ELY-keskukset valitsevat yhdessä ideat ja hankkeet.

- Teemallinen ideahaku: Teemojen fokuoimisessa voisi hyödyntää nykyistä paremmin erilaisia verkostoja.
  - o Ideahaun teemat ovat syntyneet tähän asti melko sattumanvaraisesti; esim. ympäristö tai maaseudun palvelut. Teemoja pitäisi pystyä fokuoimaan paremmin.
  - o Tarvitaan tietoa siitä, mitkä ovat maaseutupoliittisesti tärkeitä, strategisia teemoja. Mm. teemojen määrittelyssä tarvitaan nykyistä tiiviimpää yhteyttä eri kehittäjätahoihin, mm. YTR:n teemaryhmiin.
  - o Tarvittaisiin yhteistä näkemystä siitä, mitä on järkevää toteuttaa valtakunnallisilla hankkeilla; missä asioissa valtakunnallisuudesta saadaan lisäarvoa?
  - o Toiveena on, että ohjelman arvioinnista saadaan ideoita siitä, mitä kannattaisi lähteä toteuttamaan valtakunnallisina hankkeina.
  - o Todettiin, että tähän mennessä esitetyt hankeideat ovat hyvä materiaali mietittäessä mitä tarpeita jatkossa on. Ideahauissa esiin tulleista hankeaiheista voisi tehdä listan aiheista ja laittaa sen maaseutu.fi-sivustolle.

- Hakuvaihe: Ideat laitetaan esille ja ideoihin liittyviä hankkeita voivat hakea muutkin kuin idean esittäjät. Hakuvaihe on verkostotyöskentelyä parhaimmillaan, sillä usein valtakunnallisia hankkeita toteuttaa jokin verkosto.
- Toteuttaminen: Valtakunnallisten hankkeiden toteuttaminen perustuu toimivaan ja laajaan verkostoon.
- Valtakunnallisten hankkeiden takana on asiantuntijaverkoston osaaminen; hyviä esimerkkejä tästä ovat matkailuhankkeet Outdoors Finland ja kylämatkailun kehittämishanke, joissa valtakunnallinen hanke tukee alueilla tehtävää työtä; molemmat hankkeet perustuvat valtakunnalliseen matkailustrategiaan, mutta käytännön operointi tehdään aluetasolla; tärkeää on verkottaa alueellisia toimijoita keskenään; aktiviteettien kehittäminen on selkeä teema, mutta alueilla räätälöidään aktiviteetit oman alueen erityispiirteiden mukaisesti.
- kysymyksiä: Miten valtakunnallista hanketoimintaa saataisiin kehitettyä verkoston kautta? Miten teemat saataisiin syntymään? Kommentti: yksi tärkeä teema olisi maahanmuutto. Toimintaryhmätasolla (tekijätasolla) olisi tärkeä miettiä teemoja, joihin tarvittaisiin tukea valtakunnallisen hankkeen kautta.
- Esim: matkailun kehittäminen: Outdoors Finland ja Valtakunnallinen kylämatkailun kehittämishanke. Hankkeet ovat verkottuneet alueille ja tekevät konkreettista yhteistyötä alueiden kanssa. Molemmat hankkeet perustuvat valtakunnalliseen matkailun kehittämisstrategiaan.
- Esim. Green Careen ollaan kokoamassa kokonaisuutta YTR:n puolella. Yhteistyön lisääminen YTR:n eri teemaryhmien kanssa olisi tärkeää. Verkostoyksikön rooli voisi olla tarpeiden ja ideoiden kokoaminen kentältä. Aikataulullisesti tämä tulisi tehdä tämän vuoden aikana, jotta teemat saataisiin muotoiltua ensi vuoden hankehakua ajatellen.

YTR:n verkosto / Reijo Martikainen

- Reijo kertoi lyhyesti YTR:n toimintaidean ja -tavat. YTR:n verkoston ja ohjelmaverkoston roolit eroavat siten, että YTR:n verkostossa rakennetaan strategioita ja sisältöjä, kun taas ohjelmassa mahdollistetaan tietyt toimet ja sisältöjen toteuttaminen. Nämä verkostot eivät ole kilpailevia vaan toisiaan täydentäviä, siksi on tärkeää löytää toimivat yhteistyömuodot ja konkreettiset toimintatavat.
- YTR:lle ominaista on, että sillä ei ole muodollista valtaa. Hankeryhmä esittää ministeriölle mitä hankkeita rahoitetaan. Neuvotteluvaltaa on, ja sitä käytetään. YTR on siinä mielessä autonominen, että se ei ole kytköksissä mihinkään EU-ohjelmaan eikä suoranaisesti myöskään mihinkään ministeriöön. Neuvotteluvalta ja aloitteentekovalta saattaa joissain tapauksissa olla kuitenkin jopa muodollista valtaa tehokkaampaa.
- YTR jakaa vuosittain noin 2,5 miljoonaa euroa maa- ja metsätalousministeriön varoja valtakunnallisiin maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Kehittämishankeressurssista iso osa menee YTR:n teemaryhmien toimintaan. Näiden kahden rahoitusmuodon, Manner-Suomen ohjelman ja YTR:n hankkeiden, synergiaetuja voisi etsiä mm. lisäämällä konkreettista keskustelua toimijoiden välillä.
- YTR:ssä on tällä hetkellä 17 teemaryhmää. Teemaryhmät koostuvat oman teemansa asiantuntijoista. Koko YTR:n koneistossa on satoja ihmisiä mukana, ja se on valtava verkosto itsessään. Teemaryhmien jäsenten kautta verkosto laajenee myös sidosryhmiin ja taustaorganisaatioihin.
- Reijo esitteli Outdoors Finland -hanketta. Se on hyvä esimerkki onnistuneesta valtakunnallisesta hankkeesta, jossa taustalla on matkailun teemaryhmän pitkäaikainen työ ja asiantuntemus. Valtakunnallinen hanke tukee merkittävästi alueellista ja paikallista matkailunkehittämistyötä ja hanke mahdollistaa monensuuntaisen oppimisen.

- Toisessa valtakunnallisessa matkailun kehittämishankkeessa, Kylämatkailuhankkeessa, siirretään hyviä käytäntöjen reaalijassa; se mahdollistaa erityyppisten kylien oppimisen toinen toiseltaan.
- Kysymys: onko hoivapalveluihin olemassa vastaavanlaisia verkostoja kuin matkailussa; tarvetta olisi; Reijo: Hyvinvointipalvelujen teemaryhmä on suunnittelemassa hanketta asiaan liittyen.

Case: Luonto- ja maisemapalvelut -teemaryhmä / Airi Matila

Airi esitteli lyhyesti luonto- ja maisemapalvelut -teemaryhmän toimintaa:

- Teemaryhmän tavoitteena on koota luonto- ja maisemapalvelujen toimiala yhteen sekä tehdä alaa tunnetuksi. Teemaryhmässä on 18 jäsentä, joilla on jokaisella omat taustaverkostonsa osaamisineen hyödynnettäväksi teemaryhmän työssä.
- Teemaryhmä panostaa viestintään; mm. 10 kertaa vuodessa ilmestyvä uutiskirje 550 henkilön jakelulistalla.
- Yhteistyötä kulttuuri- ja maaseutuasumisen teemaryhmien kanssa tehdään esimerkiksi kylämaisemat kuntoon -tilaisuuksien sarjan järjestämisessä. Kylämaisemien kunnostamishankkeita on eri puolilla Suomea. Kylämaisemat kuntoon -hankkeessa kohderyhmänä ovat nimenomaan kylät, joissa maisemahankkeita ei vielä ole. Tilaisuuksissa on esitelty jo toteutettuja hankkeita kimmokkeena uusien hankkeiden toteuttamiselle.
- RuokaSuomi-teemaryhmän kanssa viritteillä on yhteistyö "laidunlihan" suhteen; tavoitteena on lisätä tuotantoketjua laitumelta pataan; laiduntavat lehmät ovat kestävä tapa tehdä maisemanhoitotöitä. Todettiin, että laidunliha on loistava esimerkki siitä, miten maaseutu-, maatalous- ja ympäristöpolitiikan intressit yhdistyvät käytännössä; olisi tärkeä löytää vastaavia yhdistäviä elementtejä enemmänkin maaseutu- ja maatalouspolitiikassa.
- Hanke-esimerkkejä pidettiin hyvinä esimerkkeinä siitä, miten kaksi eri verkostoa toimivat yhdessä; mutta mitä muuta voitaisiin tehdä konkreettisesti? Olisiko tarve järjestää kahden verkoston yhteisiä tapaamisia?
- Teemaryhmä on ollut Ruralia-instituutin kanssa mukana valtakunnallisten hankkeiden haussa koulutushankkeella, joka ei mennyt valtakunnallisena läpi, mutta jota nyt viedään eteenpäin ylimentaalisena.